

РОЛЬ ВІЙСЬКОВОГО ЗБОРУ У ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Осадчук С. В.

доцент кафедри обліку і фінансів

Брюховецька А. О.

студентка 4 курсу, спеціальність 071 Облік і оподаткування

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова м. Одеса, Україна

Військовий збір є важливим елементом податкової системи України. Його значення зросло в умовах воєнного стану, оскільки держава зіткнулася із масштабними викликами щодо забезпечення своєї обороноздатності. Цей податок став невід'ємною частиною державних фінансів і має вагоме місце в забезпеченні стабільності економіки в умовах війни[4].

В умовах військового стану військовий збір - один із ключових ресурсів для фінансування оборонних потреб держави: він став одним з важливих джерел надходжень до державного бюджету, які спрямовуються на потреби оборони, соціальне забезпечення військовослужбовців та відновлення інфраструктури.

Військовий збір було запроваджено в серпні 2014 року на підставі Закону України № 1621-VII "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України" від 31 липня 2014 року на тлі збройного конфлікту на сході країни [2]. Спочатку він був запроваджений як тимчасовий захід та мав тимчасовий характер, але з огляду на продовження військових дій та зростання оборонних витрат, його дія була продовжена на невизначений термін. Наразі збір став постійним елементом податкової системи. Введення військового збору стало важливим кроком у стабілізації фінансової системи та залученні додаткових коштів до державного бюджету.

Таблиця 1 відображає основні етапи змін у законодавстві щодо військового збору, починаючи з його запровадження у 2014 році й до останніх змін у 2022 році[4]: Законодавчо військовий збір регулюється Податковим кодексом України. Відповідно до статті 16¹ ПКУ, військовий збір стягується з доходів фізичних осіб за ставкою 1,5%[1]. Об'єктом оподаткування є всі види доходів, що підлягають оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб, зокрема заробітна плата, дивіденди, доходи від продажу майна та інші джерела прибутку. Таким чином, практично всі види доходів громадян підпадають під оподаткування.

Таблиця 1.

Основні етапи змін у законодавстві щодо військового збору

Дата	Законодавчий акт	Ключові зміни
31 липня 2014 р.	Закон України № 1621-VII	Введено військовий збір як тимчасовий захід зі ставкою 1,5% для фінансування оборонних витрат.
1 січня 2015 р.	Закон України № 71-VIII	Військовий збір поширено на всі види доходів фізичних осіб, зокрема на доходи від продажу рухомого майна.
1 січня 2017 р.	Закон України № 1797-VIII	Збільшено відповідальність за несплату збору та запроваджено додаткові штрафні санкції для платників податків.
23 травня 2020 р.	Закон України № 466-IX	Вдосконалено механізм адміністрування збору та уточнено категорії доходів, що підлягають оподаткуванню.
1 січня 2022 р.	Закон України № 1914-IX	Введено зміни, що уточнюють адміністрування військового збору та звітність для фізичних осіб-підприємців.

Джерело: розроблено автором з використанням [4].

За даними Міністерства фінансів України, за роки дії військового збору його частка у доходах державного бюджету зростає. Він забезпечує сталі та регулярні надходження, які спрямовуються на покриття військових витрат, таких як закупівля озброєння, виплата зарплат військовим, медична допомога пораненим та відновлення інфраструктури. В умовах воєнного стану, коли на державу лягає величезне навантаження у вигляді військових витрат, військовий збір стає стабільним джерелом фінансової підтримки та дозволяє зберегти фінансову стійкість держави. Військовий збір виконує роль гаранта фінансової стабільності в умовах, коли традиційні джерела доходів держави зменшуються через скорочення економічної активності, особливо в зонах бойових дій [1]. Рис.1 ілюструє динаміку зростання надходжень від військового збору з 2014 до 2022 року.

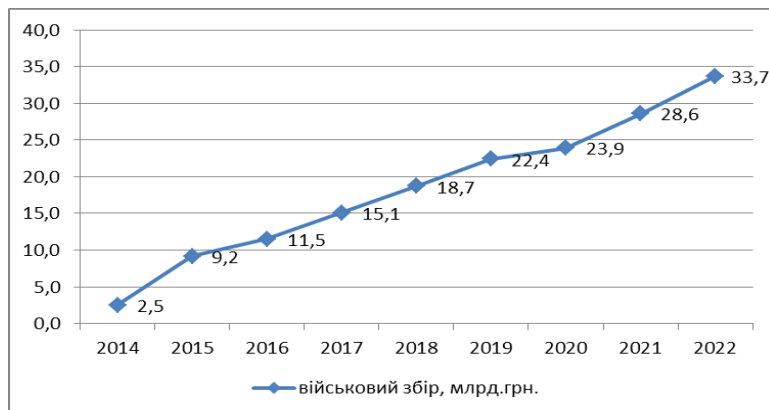

Рис.1. Динаміка надходжень військового збору за 2014-2022 рр.

Джерело: Складено автором

З одного боку, військовий збір є відчутним навантаженням на доходи громадян і бізнесу. Він збільшує загальний рівень податкового навантаження, що може призводити до зниження споживчих витрат і інвестиційної активності. Однак у період воєнного стану більшість населення розуміє необхідність такого збору, оскільки це прямо впливає на спроможність держави захищати свої території. Для бізнесу військовий збір також є важливим фактором відповідальності за національну безпеку[4,5].

Парламентом України 10 жовтня 2024 р. схвалено в другому читанні законопроект №11416-д [3], що передбачає істотне збільшення підвищення ставки військового збору з 1,5 до 5 відсотків[2]. Даним законопроектом також передбачено встановлення обов'язку сплати військового збору у розмірі 1% від доходу для платників єдиного податку 3-ї групи; для фізичних осіб-підприємців платників єдиного податку 1, 2 і 4 групи ставка військового збору передбачається в розмірі 10 відсотків від розміру мінімальної зарплати[3].

Отже, військовий збір є невід'ємною частиною фінансової системи України в умовах воєнного стану. Його роль полягає у забезпеченні стабільного та регулярного надходження коштів для підтримки обороноздатності держави. Незважаючи на труднощі та виклики, пов'язані із впливом на економіку та добробут громадян, військовий збір є необхідним елементом для забезпечення суверенітету та безпеки держави.

У майбутньому держава повинна продовжувати вдосконалювати механізми збору та використовувати його як частину економічної стратегії та військової стійкості. Його ефективність залежить від належного адміністрування та адаптації податкової системи до умов, що постійно змінюються.

Література:

1. Податковий кодекс України: Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI зі змінами. ВРУ. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 15.10.2024)
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України: Закон України № 1621-VII від 31.07.2014 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-18#Text> (дата звернення: 15.10.2024)
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану: Проект Закону № 11416 від 18.07.2024 року. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/44809> (дата звернення: 16.10.2024)
4. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://www.tax.gov.ua/baneryi/aktualni-pitannya/povidomlennya/181347.html> (дата звернення: 16.10.2024)
5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/state-budget> (дата звернення: 16.10.2024)